

50.000 liter haalbaar door gezond uier

Alle puntjes waren op de i gezet, maar toch lukte het aanvankelijk niet om het tankmelkcelgetal omlaag te krijgen. Wat nu? Melkveehouder Tonny Groot Koerkamp en zijn dierenarts Ruben Tolboom van Dierenkliniek Deventer kozen voor een rigoureuze aanpak: selectie binnen de veestapel. Daarmee komt het doel van een duurzame veestapel met een gemiddelde levensproductie van 50.000 liter in zicht.

GEESJE ROTGERS

In de bosrijke omgeving van het Achterhoekse Harfsen ligt het mooie melkveebedrijf van Tonny en José Groot Koerkamp. Het is een zonnige septemberdag en de koeien lopen rustig te grazen in de wei. De bodem is nog nat van de vele regen die is gevallen. "Het gras is hierdoor te lang en te slap geworden", zegt veehouder Groot Koerkamp. Hij heeft daarom een partij gehakseld koolzaadstro aangekocht; dat moet extra structuur geven aan het rantsoen. De veestapel van Groot Koerkamp telt 95 koeien, waarvan er zo'n 80 aan de melk zijn. Met een rollend jaargemiddelde van bijna 9.700 kg per koe, kan gesproken worden van hoge producties. Zijn dierenarts Ruben Tolboom komt ongeveer eens per vier à vijf weken op het bedrijf. Tolboom omschrijft het bedrijf als modern, vooruitstrevend en in alle opzichten goed georganiseerd. Ondanks dat hier sprake is van 'management volgens het boekje', stond het veehouder en dierenarts niet aan dat het aanvankelijk niet lukte om het tankmelkcelgetal richting de gewenste 100.000 tot 150.000 cellen/ml te sturen. We schrijven het jaar 2008: het celgetal bleef toen maar schommelen rond de 230.000 tot 300.000. "Veel te hoog", meent de veehouder. Ook Tolboom ziet het celgetal liever lager. "Bij warm weer loop je hiermee al gauw het

risico op uitschieters naar de 400.000 als de infectiedruk in de stal hoog is." Verder was de uiergezondheid de belang-

rijkste reden van afvoer; het ging zowel om oudere koeien als vaarzen. Nu is het twee jaar later en is het gelukt om het tankmelkcelgetal op het gewenste niveau te krijgen. Daarbij is het aantal koeien dat vanwege uiergezondheidsproblemen het bedrijf verlaat flink afgenomen.

Te veel koeien met hoog celgetal

Een klein groepje koeien bleek verantwoordelijk te zijn voor het hoge tankmelkcelgetal. Een enkeling had een celgetal boven de miljoen. Tolboom: "Op dit bedrijf bemonsteren we de koeien regelmatig. De

melkmonsters worden onderzocht door de Gezondheidsdienst voor Dieren. Daardoor wisten we dat met name *S. aureus* verantwoordelijk was voor de hoge celgetallen." Veehouder en dierenarts besloten de probleemkoeien nog één kans te geven. Grepen zij die niet, dan restte afvoer. Alle koeien met een hoog celgetal werden uit het koppel gehaald; in totaal ging het om veertien dieren. Vervolgens werd met de T-poltest uitgezocht welke kwartieren subklinisch ontstoken waren, en die ondergingen een antibioticumkuur van meerdere dagen. De veertien koeien werden daartoe

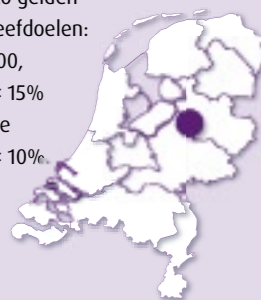
afgezonderd van het koppel. Ze gingen apart de wei in en werden apart gehouden in de stal. Zo konden deze dieren gedurende een aantal dagen intensief worden behandeld in zowel nek als uier, goed in de gaten worden gehouden en ondertussen geen andere koeien besmetten. Ook was de kans kleiner dat er antibiotica in de tank gemolken werd. De intensieve 'probleemkoeienbehandeling' had effect. Bij de eerstvolgende melkcontrole bleek 70 procent van deze groep een celgetal van < 120.000 te hebben. Helaas vielen enkele dieren niet veel later

Streefdoelen

FOTO: GEESJE ROTGERS

De uiergezondheid krijgt op het bedrijf van Tonny Groot Koerkamp sinds jaar en dag veel aandacht. Zo gelden er duidelijke streefdoelen: Celgetal < 150.000, attentiekoeien < 15% en aantal nieuwe attentiekoeien < 10%. De streefdoelen worden overal gehaald.

Dierenarts Ruben Tolboom (l.) en melkveehouder Tonny Groot Koerkamp zijn tevreden met de tot nu toe behaalde resultaten.

FOTO: GEESJE ROTGERS

weer terug in het hoge celgetal. Uiteindelijk had de behandeling op negen koeien een gunstige uitwerking; die mochten blijven. De andere vijf werden afgevoerd. Tolboom spreekt van een uitstekend resultaat als negen van de veertien dieren opknappen. “Uit de wetenschappelijke literatuur weten we dat zo’n intensieve behandeling van koeien met een chronische *S. aureus*-infectie in nog niet de helft van de gevallen gunstig uitpakt.”

“Zo’n rigoureuze aanpak kost wel wat”, aldus Groot Koerkamp. Niet alleen was hij zo’n 1.000 euro kwijt aan medicijnen, ook was er veel verlies aan melk. Toch raadt de veehouder zijn collega’s zo’n drastische ingreep aan. Uiteindelijk levert het veel meer op dan het kost.

“Zo’n rigoureuze aanpak heeft alleen zin als het bedrijf en het management goed op orde zijn”, benadrukt dierenarts Tolboom. Anders is het een zinloze actie.

Overige maatregelen

Groot Koerkamp besteedt al jaren veel aandacht aan de uiergezondheid. Het melkveebedrijf is al 28 jaar gesloten en koopt dus geen vee aan. Ook met de melkmachine en de melktechniek zit het goed, daarop wordt regelmatig gecontroleerd. Verder wordt er kalk in de boxen gestrooid en wordt de melkklauw na het melken van een hoogcelgetalkoe doorgespoeld met heet water. Hiervoor is een boiler geplaatst in de melkstal. Er wordt met handschoenen gemolken en het voorbehandelen gebeurt met papieren doeken. “Op dit bedrijf gebeurt alles volgens protocol”, zegt Tolboom. “Als je al zoveel doet en het lukt dan nog niet om het tankmelkcelgetal omlaag te krijgen, dan is het uiselecteren van de besmettingsbronnen een manier om de kringloop te doorbreken.” De *S. aureus* is tegenwoordig goed onder controle. Maar nu geeft CNS (*Coagulase Negatieve Staphylococci*) soms problemen. Dat is teleurstellend. Tolboom: “Helaas zul je nooit helemaal van de uierontsteking afkomen. En wij zien vaker dat er op goed gemanagede bedrijven een verschuiving plaatsvindt van *S. aureus* naar CNS. Gelukkig is CNS op dit bedrijf beter onder controle te houden.

Om het celgetal laag te houden, zijn er de afgelopen jaren nog een aantal relatief weinig ingrijpende maatregelen doorgevoerd. Zo wordt tegenwoordig een barrièredip toegepast na het melken in

plaats van een contactdip. Een barrièredip legt een filmpje om de speen, zodat omgevingskiemen er minder gemakkelijk in kunnen komen. Het vraagt echter wel meer precisie om de dip goed aan te brengen.

Ook worden enkele keren per jaar monsters ingestuurd van koeien met een hoog celgetal om in de gaten te houden of er verschuivingen plaatsvinden in de kiemen die uiergezondheidsproblemen kunnen veroorzaken. En de hoogcelgetalkoeien worden drooggezet met teatsealers naast de gebruikelijke antibiotica. Dit om het kwartier gedurende de gehele droogstand af te sluiten. Komt er toch onverhoopt mastitis voor, dan wordt de koe meteen grondig behandeld. Dierenarts Tolboom is voorstander van één stevige meerdaagse behandeling, in plaats van meerdere korte behandelingen. “Uit onderzoek blijkt dat de kans op genezing dan groter is.” Per saldo worden daardoor

uiteindelijk minder antibiotica gebruikt, denken beiden.

Selectie op duurzaamheid

Tot voor enkele jaren werden de meeste koeien afgevoerd vanwege de uiergezondheid. Tegenwoordig is dat nog maar een kwart, maar dat kan nog veel lager, meent Groot Koerkamp. Daarom kiest hij tegenwoordig voor stieren die een goede uiergezondheid vererven. “Ik lever daarmee wel iets in op de productie, maar op termijn levert het meer op”, is zijn overtuiging. De koeien moeten langer meegaan en ouder worden. Een gemiddelde levensproductie van 50.000 liter is het doel. “Dat is prima haalbaar, mits de uiergezondheid goed is”, aldus de veehouder. Nu zit de levensproductie op 35.000 liter, maar die loopt rap op. Als het op deze voet doorgaat, kan het doel over een jaar of twee worden bereikt. §

MET DANK AAN HET UIERGEZONDHEIDS CENTRUM NEDERLAND (UGCN).

Vanwege het huidige slappe herfstgras wordt gehakseld koolzaadstro verstrekt. Dat moet structuur geven aan het rantsoen. Voor een goede uiergezondheid moet alles kloppen, ook het rantsoen.

